

“Крадецът на праскови” - Емилиян Станев

Публикувано от mOn на 12.03.2010

“Крадецът на праскови” - Емилиян Станев

Едно от най-големите постижения на съвременната българска литература - “Крадецът на праскови” е най-известната творба на Емилиян Станев в България и чужбина. Писана в следвоенните години на страдание и смърт, тя разказва за събития от Първата и Втората световна война. А в човешкия живот най-страшното нарушение на реда е войната. Тя е социално-нравствено зло и изпитание на универсалните човешки ценности. Описана е една любов, родила се по време на война – история на едно “странно” влюбване. Полковнишката съпруга обиква един от врага, открива любимия, човека, в лицето на чуждия.

От гледна точка на “войната” това е недопустимо, предателство, слабост, враждебно и недостойно отношение. От гледна точка на човека, на човешината, тази любов е естествена, нормална в аспекта на уважението към ближния, на приемането на “другия” извън табутата на социалните и политически ограничения.

Елисавета “поглежда” на пленения като на човек – страдащ, уязвим – а не като на враг. В нея първо заговаря човечността, а после се заражда и чувството на обич и привързаност. Така любовта се изявява като проявление на “човешкото” у героинята, на нейната чувствителност, ранимост и богатството на нейната душа.

“Защо да не бъдем по-човечни?” – сякаш това “пита” творбата, описвайки драмата на “човечната” любов, преодоляла границите на неразбирането, отчуждението, предразсъдъците и егоизма, границите на войната.

“Обичай ближния си”. Това е истина, изречена от християнските мислители, за да облагородят човека, за да влеят у него вярата в човечността. Повестта на Ем. Станев утвърждава същата философия, макар и не така назидателно, открито, но през призмата на изживяната болка, на споделяната и изстрадана истина за човека, прошката и любовта.

Повестта е проектирана на фона на войната, разрухата, страданието и смъртта. Световите на миналото и настоящето, на Първата и Втората световна война се оказват сходни по много белези: мизерия, болести, озлобление... Усещането за повтораемост буди чувството на страх и неспокойствие. Хората започват да се примиряват и да свикват с епидемиите, мизериите, гладът и смъртта. За тях те стават ежедневие, а бъдещето престава да съществува: "Няма нищо по-тежко от повторението на миналото" - казва писателят, илюстрирайки трагичната му повтораемост.

Постепенно Емилиян Станев представя войната и като основен рушител на красотата и порядъка в живота на човек. Пленниците, изкупващи жаждата за власт на своите военачалници, са показани като освирепели, диви, изгладнели животни, които са загубили човешкото у себе си. Те са обезличени, депресирани и деперсонализирани от войната. В детските спомени на разказвача те присъстват като "пъстро стадо от хора, което миришеше на пикоч". Единственото, което напомня, че те са живи същества, е първичният им инстинкт да задоволяват глада си: "...тия полуживи хора се сбиха край гроздето и...запълзяха на четири, прилични на полудели от глад мамимунки..." По този начин Ем. Станев ни убеждава, че в резултат на войната у човек може да закънее най-ценното - разума и свободата, търпимостта и отговорността, любовта и привързаността.

Осакатеното тяло на полковника е своеобразен символ на мрачното време на войната. Неговият образ е и смешен, и жалък с изкуственото си достолепие, и трагичен в своята обреченост. Застаряващият офицер предизвиква страх, изразен чрез детайл от неговата външност: "Тоя албатрос придаваше на главата му израз на рис." Той е хищник и едновременно с това жертва на своето хищничество и на времето, което го е създавало. Полковникът е душевно сломен и все по-животиска става омразата му към сръбските военнопленници. А в озлоблението си отмъщава на невинни хора. Родолюбив, честен и почтен, но въпреки това надменен, той носи всичко негативно, което войната изгражда у него и хората. Човек научил се да мрази, за него пленниците са презрени същества, незаслужаващи да живеят. Отношението му към тях се определя от възникналата националнополитическа омраза, която войната изисква от хората, за да съществува. Чрез образа на полковника е внушено, че тя заплашва всички нравствени идеали и ценности.

Командирът сполучливо си е избрал за ординарец войник, способен сякаш да се подчинява на заповедите и капризите му. Спазвайки безпрекословно наредбата да стреля по всеки непознат без предупреждение, той става прекия извършител на убийството. Войната обезличава хората и за тях остават важни само функциите им в обществото. Тя потъпква универсалните човешки добродетели.

EasyTrader incorrect code. Possible reason: wrong domain, rejected web page, rejected affiliate, modified code, etc.

Един от основните конфликти в повестта е между войната, която поражда омраза, предразсъдъци, хаос, и любовта, хармонизираща света. Гладът и колибата стават символи на нарушения естествен порядък в живота и душата на хората, на болестите, безредието, страданието и

обществените нагласи. Та са миналото на Елисавета, което и носи нещастие и и напомня за скучни и сприхав полковник.Затова тя се опитва да избяга и да се освободи от неговите обкови.След като се влюбва в Иво, започва да се радва на живота си, да живее пълноценно: “Само колибата, нейният дом, не бе докосната от възраждащата и обновяваща сила. Тя изглеждаше още по-мрачна, някак отминала ,досадна и стара, като напуснат затвор.” Антипод на това тъмно място, което отразява предишната и същност, предишния и живот на ограничения и предразсъдъци, е лозето. То се свързва с хармонията и обществения ред в природата. Времето прекарано в градината е като едно своеобразно бягство от хаоса на войната, която унищожава красотата и човешките ценности.

Фаталната развръзка на личната драма - грозното убийство на сръбския пленник Иво и самоубийството на Елисавета, съвпада с националната катастрофа и със зловещия край на войната. Устремени към духовно извисяване в красива хармония, двамата влюбени стават жертви на болното време. Те са осъдени да загинат в зловещите абсурди на битието - сякаш, за да изкупят трагичната вина на нацията. Въвлеченото във войната общество уива двамата влюбени и със смъртта си те обезсмъртяват най-великото човешко чувство - любовта. Финалното внушение на творбата вдъхва оптимизъм, защото само тя може да разруши изпречилите им се прегради по пътя към щастието. Невъзможната любов побеждава войната и омразата.

В повестта ‘Краецът на праскови’ темата за войната и придава общочовешки облик ,тъй както темата за любовта. Отричайки военните сблъсъци като изпитания и рушители на универсалните човешки ценности, тя призовава за по-мирен свят, изпълнен с човечност и любов.